

Vastaus Eve Rämön ja 29 muun valtuutetun aloitteeseen koulukuljetusten järjestämisestä molempien huoltajien osoitteista terveysperusteisesti

VD/11570/00.02.00.03/2022

KK/PN/KP/JT

Eve Rämö sekä 29 muuta valtuutettua jättivät seuraavan valtuuston työjärjestyksen mukaisen valtuustoaloitteen:

"Helsingin hallinto-oikeus on antanut 25.8.2022 ratkaisun, jossa se toteaa, että yhdenvertaisuuden näkökulmasta koulukuljetuksen terveysperusteisesti saaneelle lapselle tulee myöntää koulukuljetus vuoroviikkoasumisessa molempien huoltajien kotiosoitteesta.

Perusopetuslaki 32 § määrittää koulukuljetuksesta seuraavaa:

Jos perusopetusta tai lisäopetusta saavan oppilaan koulumatka on viittä kilometriä pitempi, oppilaalla on oikeus maksuttomaan kuljetukseen. Jos esiopetusta saavan oppilaan matka kotoa esiopetukseen tai varhaiskasvatuslaissa tarkoitettu varhaiskasvatuksesta esiopetukseen on viittä kilometriä pitempi, oppilaalla on vastaavasti oikeus maksuttomaan kuljetukseen kotoa suoraan esiopetukseen tai varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja esiopetuksesta kotiin tai varhaiskasvatukseen. Perusopetusta, lisäopetusta tai esiopetusta saavalla oppilaalla on oikeus maksuttomaan kuljetukseen myös silloin, kun edellä tarkoitettu matka oppilaan ikä ja muut olosuhteet huomioon ottaen muodostuu oppilaalle liian vaikeaksi, rasittavaksi tai vaaralliseksi. Maksuttoman kuljetuksen vaihtoehtona on oppilaan kuljettamista tai saattamista varten myönnettävä riittävä avustus.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu kirjoittaa asiasta seuraavasti: "Helsingin Hallinto-oikeus on antanut ratkaisun asiassa, jossa oli kyse vammaisen lapsen oikeudesta koulukuljetukseen kummankin huoltajan luota. Lapsen huoltajat olivat eronneet ja lapsi asui vuoroviikoin huoltajiensa luona. Kaupunki perusti kieltävän päätöksensä yleiseen ohjeeseen ja vakiintuneeseen käytäntöön, jonka mukaan perusopetuslain mukainen maksuton koulukuljetus tarjotaan ainoastaan siitä osoitteesta, jonka mukaan oppilaan lähikoulu on osoitettu. Yhdenvertaisuusvaltuutettu katsoi lausunnossaan hallinto-oikeudelle, että vuoroasumisessa oleville vammaisille lapsille tulisi järjestää maksuton koulukuljetus kummankin huoltajan luota yhdenvertaisuuslain mukaisena kohtuullisena mukautuksena. Helsingin hallinto-oikeus totesi päätöksessään, että lapselle olisi tullut myöntää koulukuljetus yhdenvertaisuuslaissa tarkoitettuna kohtuullisena mukautuksena myös hänen toisen huoltajansa luota. Yhdenvertaisuusvaltuutetun tietojen mukaan kyseessä on ensimmäinen tuomioistuimen ratkaisu, jossa katsotaan, että koulukuljetus tulisi myöntää vuoroasumisessa olevalle vammaiselle lapselle lapsen kummankin huoltajan luota."

(<https://syryjinta.fi/-/koulukuljetustarvetta-tulee-arvioida-myos-yhdenvertaisuuslain-nakokulmasta>)

Vantaan kaupunginvaltuusto on käsitellyt asiaa viimeksi 9.4.2018 antaessaan vastausta valtuutettu Vahvelaisen aloitteeseen. Käsitteilyn yhteydessä Vihreä ryhmä jätti pöytäkirjalausuman, johon yhtyi lähes koko valtuusto: "Vantaan tulisi selvittää mahdollisuutta tarjota lapselle taksikuljetus myös etävanhemman luota vuoroviikkoasumisessa, mikäli taksikuljetus on myönnetty terveydellisestä syystä lääkärin tai psykologin lausunnolla ja toinenkin vanhempi asuu Vantaalla. Erityislapsen ovat erityisen haavoittuvassa asemassa ja heidän oikeuttaan molempaan vanhempaan tulisi vahvistaa. Erityislapsella kaikki itsenäinen liikkuminen saattaa olla mahdotonta ja siksi heille on myönnetty taksikuljetus. Nykyjärjestelmä rajaa erityislapsen mahdollisuutta liikkua kouluun toisen vanhemman kotoa, vaikka matka koululle olisi lyhyt."

Viimeistään nyt on syytä tarkastella tätä näkökulmaa uudelleen.

Esitän, että Vantaan kaupunki selvittää terveysperusteisen koulukuljetuksen myöntämistä vuoroviikkoasumistilanteessa molempien huoltajien kotoa, mikäli matka on kohtuullinen.”

Kaupunginvaltuusto 10.10.2022 § 14

Päätös:

Päätettiin ottaa asia käsiteltäväksi ja lähettää valtuustoaloite kaupunginhallitukselle valmisteltavaksi.

Kasvatuksen ja oppimisen toimiala toteaa vastauksenaan seuraavaa:

Laissa lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta (361/1983) on säännökset mm. vuoroasumisesta. Lain esitöiden mukaan vuoroasumisella tarkoitetaan järjestelyä, jossa lapsi asuu vähintään 40 % kalenterivuodesta kummankin vanhempansa luona (HE 88/2018 vp). Lapsen huoltoa koskevassa huoltajien välisessä sopimuksessa voidaan sopia, että lapsi asuu vuorotellen kummankin vanhempansa luona tai tuomioistuin voi päättää asiasta. Kummassakin tapauksessa tulee määritellä, kumpi osoite ilmoitetaan lapsen viralliseksi asuinpaikaksi. Etuudet ja palvelut määräytyvät lapsen virallisen asuinpaikan perusteella.

Nykytilanteessa lapsella voi olla vain yksi kotiosoite väestörekisterissä. Tästä ei aina pysty päättämään, miten lapsen huoltajuus ja asuminen tosiasiaassa on järjestetty. Lasten asumisjärjestelyistä ja vuoroasumisesta ei ole vielä toistaiseksi saatavissa kattavaa tilastotietoa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos tilastoi kuntien sosiaalitoimen vahvistamat lasten huolto-, asumis- ja tapaamisoikeussopimukset, mutta suuri osa on vanhempien keskenään sopimia epävirallisia järjestelyitä.

Koulukuljetus ja vuoroasuminen

Perusopetuslain 32 §:ssä on säädetty oikeudesta maksuttomaan koulukuljetukseen. Vantaan kaupungin hallintosäännön mukaan kasvatuksen ja oppimisen lautakunta päättää perusopetuksen ja esiopetuksen oppilaiden koulukuljetusten ja koulumatka-avustusten perusteista. Perusteissa määritellään, että maksuton kuljetus järjestetään siitä oppilaan väestötietojärjestelmään merkitystä osoitteesta, jonka perustella oppilaalle on osoitettu lähikoulu. Valtuustoaloitteessa esitetty vuoroasumisen huomioiminen koulukuljetuksissa edellyttäisi lautakunnan hyväksymien perusteiden muuttamista, koska tällöin oppilaita kuljetettaisiin myös muusta kuin väestötietojärjestelmään merkitystä kotiosoitteesta.

Kasvatuksen ja oppimisen toimiala ei kerää tietoja oppilaiden asumisjärjestelyistä, vuoroasumisesta tai huoltajuussopimuksista, joten täsmällisen arvion tekeminen valtuustoaloitteen kohteena olevien oppilaiden määrästä tai vuoroviikoin järjestettävän kuljetuksen kustannuksista on haastavaa.

--

Terveydellisin perustein koulukuljetus voidaan järjestää julkisella liikenteellä tai taksikuljetuksena. Kuljetus voidaan järjestää taksikuljetuksena, mikäli oppilaan terveydentila sitä edellyttää.

Taksikuljetusten piirissä olevia vammaisopetuksen ja erityisen tuen oppilaita sekä terveydellisin perustein kuljetettavia oppilaita on tällä hetkellä noin 460 lasta. Perusopetuksen oppilasrekisterin mukaan näistä 460 lapsesta noin 120 lapsen vanhemmat asuvat eri osoitteissa. Näistä tapauksista yli 2/3

lapsen vanhemmat asuvat eri osoitteissa Vantaalla ja kolmanneksessa vanhemmista toinen asuu Vantaalla ja toinen jossakin toisessa kunnassa.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen tietojen mukaan vuonna 2022 kolmannes eroperheistä on sopinut vuoroasumisesta. Jos ei tehtäisi eroa sen suhteen, asuvatko molemmat vanhemmat Vantaalla vai ei, valtakunnallisen tilaston mukaisesti noin 40 tapauksessa em. 120 tapauksesta perheet olisivat päätyneet vuoroasumiseen. Jos tarkasteltaisiin ainoastaan niitä perheitä, joiden molemmat vanhemmat asuvat Vantaalla, vuoroasumiseen olisi päätynyt noin 30 perhettä.

Tosiasiallista tietoa Vantaan perusopetuksen oppilaiden vuoroasumisesta ei kerätä.

Kuljetuksen järjestäminen

Valtuustoaloitteessa esitetään, että terveysperusteinen koulukuljetus myönnetään vuoroviikkoasumistilanteessa molempien huoltajien kotoa, mikäli matka on kohtuullinen. Valtuustoaloitteessa mainitun Helsingin hallinto-oikeuden ratkaisussa kahden kodin välinen matka on yksi kilometri.

Taksikuljetukset toteutetaan yhteiskuljetuksina yhdistelemällä useamman oppilaan koulumatkat. Kohtuullinen matka, joka esim. ei vaikuta taksikuljetuksen reitittämiseen, on vaikea yksiselitteisesti määritellä. palveluntuottajien arvion mukaan jo kilometrinkin matka saattaa vaikuttaa reititykseen, jos huoltajien tarpeet haku- ja tuontiaikataulujen suhteen poikkeavat paljon toisistaan. Yksiselitteistä arviota on vaikea antaa, koska matkan pituus ei ole ainoa asiassa vaikuttava seikka.

Jos vuoroviikkoasujien kuljetuksia ei voi yhdistää yhteiskuljetuksiin (koulukuljetusten aikataulut on suunniteltu jokseenkin samoina pysyvien haku- ja vientiaikojen mukaan), vaihtoehto vuoroviikoin olisi yksinkuljetus. Yksinkuljetuksesta syntyy jonkin verran enemmän kustannuksia kuin yhteiskuljetuksesta, koska yksinkuljetusten hinta on kilometriperusteinen ja riippuu matkan pituudesta. Yhteiskuljetusten hinta on matkasta riippumaton ja määräytyy per suunta.

Yksinkuljetusten lisääminen edellyttäisi myös palveluntuottajalta lisäresursointia käytössä olevaan autokapasiteettiin. Esteettömistä autoista on tällä hetkellä pulaa.

Helsingin hallinto-oikeus totesi aloitteessa viitatussa ratkaisussaan, että kyseisessä tapauksessa oppilaalle olisi tullut myöntää koulukuljetus yhdenvertaisuuslain mukaisena mukautuksena. Ratkaisussa huoltajien kotien välisen yhden kilometrin matkan lisäksi on otettu huomioon oppilaan sairaus ja sen vaikutus hänen liikkumiseensa. Helsingin kaupunki on hakenut korkeimmalta hallinto-oikeudelta valituslupaa ratkaisuun. Korkein hallinto-oikeus ei ole vielä tehnyt ratkaisua valitusluvasta.

Sosiaali- ja terveysministeriön selvitys vuoroasumisesta

Sosiaali- ja terveysministeriö on laatinut toimenpidesuunnitelman (Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2021:34) lainsäädännön ja toimintatapojen uudistamiseksi vuoroasuvien lasten tilanteissa. Suunnitelmassa on toimenpide-ehdotuksia palveluihin liittyen, mm. esi- ja perusopetuksen osalta. Koulukuljetuksista todetaan, että tehdään selvitys kuntien esi- ja perusopetuksen koulukuljetusvelvollisuuden laajentamisesta vuoroasumistilanteisiin. Selvityksessä arvioidaan koulukuljetusvelvoitteen laajentumisesta aiheutuvat vaikutukset palvelun käytännön järjestämiseen, julkisen talouden kustannusvaikutukset sekä lapsivaikutukset.

Lisäksi selvityksessä tulee arvioitavaksi vuoroasumistilanteiden kuljetusetuuteen liittyviä tekijöitä, kuten kuntarajat ylittävien esi- ja perusopetuksen kuljetusten tarkoituksenmukaisuutta, kuljetuskustannusten kohtuullisuutta ja lähikouluperiaatteen toteutumista vuoroasumistilanteissa. Selvitetään myös kunnan koulumatkaetuuden järjestämisvelvollisuus vammaisen oppilaan vuoroasumistilanteessa.

Jatkovalmistelu toteutetaan opetus- ja kulttuuriministeriön, valtiovarainministeriön sekä Suomen Kuntaliiton yhteistyönä.

Eduskunta on 1.3.2023 hyväksynyt uuden vammaispalvelulain eduskunnan sosiaali- ja terveystieteiden komitean mietinnön mukaisena. Lain voimaantulosta ei ole vielä tietoa. Uudella vammaispalvelulla on mahdollisesti vaikutusta siihen, miten sen perusteella on mahdollista saada kuljetus esim. koululaisten päivätoimintaan molempien huoltajien osoitteista. Vammaispalvelulain alaisesta toiminnasta, kuten kuljetuksen päätöksistä, järjestämisestä ja kustannuksista vastaa hyvinvointialue.

Johtopäätös

Kasvatuksen ja oppimisen toimiala toteaa, että koulukuljetukset on järjestetty Vantaan kaupungilla lainsäädännön edellyttämällä tavalla väestörekisteriin merkitystä kotiosoitteesta.

Toimiala pitää tarkoituksenmukaisena seurata vuoroasumiseen liittyvien selvitysten ja säädösvalmistelun etenemistä sekä odottaa oikeuskäytännön muutoksia ennen kuin kuljetusetuutta laajennetaan myöntämällä terveysperusteinen koulukuljetus vuoroviikkoasumistilanteessa molempien huoltajien kotoa. Lainsäädäntö ohjaa palvelun järjestämisen vastuuta ja sen järjestämisestä aiheutuvien kustannusten kohdentumista julkisen sektorin toimijoille.

Kaupunginhallitus 17.4.2023 § 32

Kasvatuksen ja oppimisen toimialan apulaiskaupunginjohtajan esitys:

Päätetään

- a) antaa Eve Rämölle ja 29 muulle allekirjoittaneelle valtuutetulle esityksen mukainen kaupunginhallituksen vastaus, ja
- b) esittää kaupunginvaltuustolle merkittäväksi kaupunginhallituksen vastaus tiedoksi.

Käsittely:

Asian käsittelyn aikana kaupunginhallitus *täydensi* aloitevastauksen viimeisen kappaleen ensimmäisen virkkeen kuulumaan seuraavasti (täydennys kursivilla):

”Toimiala pitää tarkoituksenmukaisena seurata vuoroasumiseen liittyvien selvitysten ja säädösvalmistelun etenemistä sekä *odottaa* oikeuskäytännön muutoksia ennen kuin kuljetusetuutta laajennetaan myöntämällä terveysperusteinen koulukuljetus vuoroviikkoasumistilanteessa molempien huoltajien kotoa.”

Päätös:

Hyväksyttiin kaupunginhallituksen täydennetty esitys.

Kasvatuksen ja oppimisen toimiala täydentää vastaustaan seuraavasti:

Korkein hallinto-oikeus on antanut ratkaisun (28.4.2023 KHO:2023:38) Helsingin kaupungin valitukseen Helsingin hallinto-oikeuden ratkaisusta koulukuljetuksen myöntämisestä vuoroasumistilanteessa koskevassa asiassa (4.7.2022 nro H3946/2022).

KHO:n ratkaisun mukaan oppilaalle on myönnettävä hänen hakemansa koulukuljetus myös toisen huoltajan kodista yhdenvertaisuuslain 15 §:ssä tarkoitettuna kohtuullisena mukautuksena. Perusteluina ratkaisulle olivat oppilaan terveydentila sekä se, että matka toisen vanhemman luota kouluun ei ole olennaisesti pidempi tai muusta syystä kustannuksiltaan korkeampi kuin väestörekisteriin merkitystä kotiosoitteesta ja kuljetuksen järjestämisestä aiheutuvia lisäkustannuksia ei ole pidettävä kaupungin kannalta kohtuuttomina.

KHO toteaa ratkaisussaan myös, että jos nykyistä oikeustilaa haluaan muuttaa, tämä on tehtävä lainsäädännöllä ja että kaupungilla ei ole oppilaan asuessa toisen vanhemmansa luona velvollisuutta suoraan perusopetuslain 32 §:n nojalla järjestää hänelle vaadittua maksutonta koulukuljetusta myös tuosta kodista.

Vantaalla koulukuljetus on lähtökohtaisesti myönnetty perusopetuslain 32 § mukaisena etuutena väestörekisteriin merkitystä osoitteesta sen perusteella osoitettuun lähikouluun. Jatkossa niiden koulukuljetushakemusten osalta, joissa kyse on vuoroasumistilanteesta, arvioidaan tapauskohtaisesti yhdenvertaisuuslain 15 §:ssä tarkoitettujen kohtuullisten mukautusten tarve kuljetusetuudesta päätettäessä.

Kaupunginhallitus 19.6.2023 § 39

Kasvatuksen ja oppimisen toimialan apulaiskaupunginjohtajan vs. esitys:

Päätetään

- a) antaa Eve Rämölle ja 29 muulle allekirjoittaneelle valtuutetulle esityksen mukainen kaupunginhallituksen vastaus, ja
- b) esittää kaupunginvaltuustolle merkittäväksi kaupunginhallituksen vastaus tiedoksi.

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

Liite:

- allekirjoitettu Eve Rämön ja 29 muun valtuutetun aloite koulukuljetusten järjestämisestä molempien huoltajien osoitteista terveysperusteisesti

Täytäntöönpano: Lakiasiat ja päätösvalmistelu, esitys valtuustolle

Muutoksenhakuohje: 3.1 Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

Lisätiedot:

kaupunginjohtajan vs. Katri Kalske, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi